

بزرگداشت روز جهانی فلسفه
سلامتی و زندگی خوب: رویکردهای نظری
دوشنبه، ۱۰ آذرماه ۱۳۹۹

سلامتی از منظر جالینوس: خوانشی امروزی از مسئله‌ای کهن

محمد جواد اسماعیلی

گروه فلسفه اسلامی، مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران

esmaeili@irip.ac.ir

جالینوس در زمره اندیشمندانی است که در آثارش به ارزیابی آموزه‌های فلسفی و طبی پرداخته است. در آثار وی بازتاب آراء بقراط، افلاطون، ارسطو و اندیشمند رواقی آشکار است. به نظر می‌رسد نگرش انتقادی افلاطون در گرگیاس و فایدروس نسبت به بقراط سبب شده است تا جالینوس یکی از مفصلترین آثارش را به سنجش آراء دو اندیشمند باستانی، بقراط و افلاطون، اختصاص داده باشد. بر پایه همین سنجش است که جالینوس در مقام فیلسوف-طبيب، مفهوم سلامتی را در آثار گوناگون خود تبیین کرده است. مفهوم سلامتی را می‌توان با دو رهیافت ارزیابی کرد: رهیافت ایجابی و رهیافت سلبی. جالینوس بر پایه رهیافت ایجابی به تعریف سلامتی می‌پردازد و بر پایه این رهیافت، نحوه تحقق آن را بدین صورت تعریف می‌کند:

(۱) سلامتی آن هنگام تحقق می‌یابد که کارکردهای بدن در هماهنگی با طبیعت باشد.
(۲) سلامتی آن هنگام تحقق می‌یابد که قوام اندامهایی که به وسیله بدن عمل می‌کند، در هماهنگی با طبیعت باشد.
جالینوس در دو تعریف خود از سه اصطلاح کارکرد (function)، قوام (constitution)، و در هماهنگی با طبیعت (in accord with nature) بهره می‌گیرد. بنا بر این، شناخت دقیق از دو تعریفی که جالینوس ارائه کرده است، مبتنی بر شناخت دقیق این سه اصطلاح است. همچنین بر همین اساس می‌توان به شناخت بهتری از رهیافت ایجابی جالینوس دست یافت. جالینوس افزون بر بیان رهیافت ایجابی از سلامتی به ارزیابی انتقادی رهیافت سلبی از مفهوم سلامتی نیز می‌پردازد. در این رهیافت، سلامتی مرادف با فقدان بیماری شمرده شده است. آنچه تا کنون بیان شد، بخش نخست سخنرانی اینجانب است. در بخش دوم سخنرانی، یکی از رساله‌های جالینوس با عنوان رساله فی خصب البدن (de Bono Habitu) که جالینوس رهیافت ایجابی از سلامتی را به نحو کاربردی در آن به کار بسته است بررسی خواهد شد.

واژگان کلیدی: جالینوس، سلامتی، رهیافت ایجابی، هماهنگی با طبیعت، رساله فی خصب البدن